

Sveriges elevråd - SVEAs Skolpolitiska program

Sveriges elevråd - SVEAs kärnfrågor

Elevråd, elevinflytande och skoldemokrati utgör ryggraden i vår politik. De tre områdena går in i varandra men är inte synonymer. De är snarare varandras förutsättningar. Elevers rätt till inflytande är lagstadgad och ska vara verklighet för alla elever på alla Sveriges skolor.

Skoldemokrati

Skoldemokrati är den strukturella formen för hur beslut ska fattas i skolan. Inom skoldemokrati är elevinflytandet en viktig del då eleverna, liksom alla andra som är verksamma i skolan, ska få vara en del av demokratin. Elevinflytande är dock inte likställt med skoldemokrati. Skoldemokrati handlar om formerna för vem som ska ha inflytande över vad. Beslut som bör innefattas är exempelvis policybeslut, ordningsregler eller budgetbeslut.

Att skapa demokratiska system är svårt och många olika faktorer måste tas i beaktning på varje skola. Demokratiska metoder ska enligt skolans styrdokument användas i skolans utvecklingsarbete. Förutsättningar som krävs för att ha en välfungerande skoldemokrati är att det är tydligt vem som gör vad och att processer är öppna och transparenta. Det är också viktigt att fattade beslut kommuniceras, att det är tydligt vem som verkställer besluten och vem som är ansvarig. Skoldemokratin ställer höga krav på kunskap och fortbildning för hur man arbetar demokratiskt, både för elever och personal. Det yttersta ansvaret för inrättandet, förvaltandet och utvecklandet av skoldemokrati har skolans huvudman.

För att skoldemokratin ska fungera är det av största vikt att alla som verkar inom skolan har kunskap om elevers rättigheter och skyldigheter. Rättigheterna är något som fastslagits på nationell nivå och ska uppfyllas utan krav på motprestation.

Vi väljer att inte använda oss av begreppet "elevdemokrati". Det antyder att demokratin skulle vara uppdelad mellan olika grupper och att eleverna skulle ha en egen isolerad demokrati. Detta ser vi som problematiskt när styrdokumentet tydligt fastställer att elever ska inkluderas i hela skolans demokrati.

Elevråd

Vi ser elevråd som ett samlingsnamn för de fristående och demokratiskt uppbyggda föreningar som finns till för att ta tillvara på elevers intressen. Elevråd ska vara ett forum för elever där de kan diskutera det som de anser är viktigt. Ett elevråd kan inte vara sant demokratiskt om de inte valt sin egen struktur. Exempelvis kan somliga välja att använda ett klassrepresentativt system medan andra kan välja att ha individuella medlemmar. Elevrådet får aldrig finnas till för syns skull utan handlar om elevers rätt att påverka på riktigt.

Oavsett hur ett elevråd är organiserat så ska det representera eleverna på skolan och vara öppet för alla elever. Av samma anledning bör elevråd inte ha en partipolitisk eller religiös grund. Elevers åsikter och verklighetsbeskrivning ska tas på allvar. Elevråden ska, enligt skollagen, ha inflytande samt samla in och representera elevernas åsikter.

Rektorer eller lärare ska inte bestämma vad elevrådet ska tycka eller göra. Förutsättningar kan se olika ut, men skolledning, lärare eller annan personal ska inte ha en aktiv roll i elevrådet, dock kan de finnas med som stöd. Hur elevrådsarbetet i övrigt ska fungera i relation till exempelvis lärare eller rektor ska formas i dialog tillsammans med dessa. Andra forum, frikopplade från elevrådet, kan existera på skolan där representanter för alla skolans arbetsgrupper kan samlas för en gemensam dialog. Detta forum ska dock aldrig begränsa elevrådets roll och mandat som fristående demokratisk förening.

Av skollagens fjärde kapitel framgår det med tydlighet att elever ska ges inflytande över utbildningen. Det står att elevernas sammanslutningar, det vill säga elevråd, också ska stödjas och att arbetet med inflytande ska underlättas. Elevråd som får stöd kommer ha större möjligheter att uppfylla sitt syfte. De ska inte behöva slåss för att få finnas till. Stöd i form av tid, resurser, kunskap och möjligheten att utbyta tankar och erfarenheter med andra elevråd ska vara en rättighet för alla elevråd i Sverige.

Att vara engagerad i elevrådet på skolan gör inte bara att man som elev har en möjlighet att vara med och påverka skolan - det är även väldigt lärorikt. Man lär sig att arbeta demokratiskt, att samarbeta med andra och praktisera kunskaper man fått lära sig på teoretisk väg genom undervisningen. Därför bör erfarenheter och kunskaper som en elev får med sig genom engagemang i elevråd också speglas i elevens kunskapsbedömning. Elevrådsarbete ska vara formellt meriterande.

Elevinflytande

Elevinflytande är det inflytande som elever har rätt att utöva både i och över sin vardag i skolan, som är deras arbetsplats. Inflytande är elevers rätt att bli informerade och att få sina åsikter tagna på allvar, oavsett om det är i klassrummet eller i budgetdiskussioner.

Elever ska ha inflytande över sin utbildning, vilket fastslås av skollagen i det fjärde kapitlet. Elevers juridiska rätt till inflytande ställer krav på att all personal i skolan har koll på elevers rättigheter och skyldigheter samt att dessa förmedlas till och tas emot av eleverna. Inflytandet ska vara något som det bjuds in till och uppmuntras hela tiden och inte något som elever behöver kämpa sig till.

Elevinflytande gör skolan mer effektiv. Elever utgör den största gruppen som är verksam i skolan och om de inte inkluderas kan det skapa onödigt friktion. Detta både när det gäller elevernas inläring och skolans utveckling. Genom ett välfungerande elevinflytande där eleverna inkluderas på alla nivåer kommer konflikter mer troligt att undvikas och elevers olika behov tillvaratas.

En annan viktig aspekt är att elever genom elevinflytandet får träna sig i demokratiskt arbete. Förutom att kunna föra dialog, diskutera och driva sin åsikt så tränas eleverna också i bland annat konflikthantering, problemlösning, kreativitet, projektledning och samarbetsförmåga. Ett välfungerande elevinflytande blir en viktig framgångsfaktor för att uppfylla skolans demokratiuppdrag.

Forskning på arbetsplatser visar att om man har inflytande över sin tillvaro så mår man bättre; elevernas tillvaro är inget undantag. Rätten att ha kontroll över sitt liv och ha mandatet att uttrycka sin åsikt är inget som elever ska exkluderas från. Vi tror också att om elever får reellt inflytande i skolan, ökar såväl studiero som studiemotivation. Exempelvis tror vi att när elever och lärare har en dialog utifrån lärarens kompetenser i kombination med elevens förutsättningar och verklighetsbeskrivning skapas en bra lärmiljö för alla i skolan.

Skolans struktur

Hur skolan är strukturerad är en viktig framgångsfaktor för att lyckas. Högsta prioritet i dessa frågor, oavsett om det handlar om uppdraget, finansiering, skolval eller nya reformer, ska vara att elevernas delaktighet är en självklarhet och att deras intresse alltid ska vara i centrum.

Skolans uppdrag

Enligt skolans styrdokument har skolan främst två grundläggande uppdrag, värdegrundsuppdraget och kunskapsuppdraget. Det ena uppdraget är inte viktigare än det andra, utan de går hand i hand med varandra.

Värdegrundsuppdraget handlar om att elever ska börja leva efter värden som har sin grund i demokratin. Det handlar bland annat om förståelse och respekt för andra människor, kunskap om mänskliga rättigheter samt om individens frihet och integritet.

Kunskapsuppdraget handlar om att elever inhämtar och utvecklar de kunskaper som är nödvändiga för alla människor. Det ska också ge förutsättningar för fortsatt utbildning. Elevernas lust att lära ska vara en viktig utgångspunkt för skolans verksamhet, med stödjande arbete för att höja elevernas motivation.

Då en god värdegrund är en viktig del i en bra arbetsmiljö blir värdegrundsuppdraget en nödvändig förutsättning för att elever ska kunna lära sig. Kunskapsuppdraget å andra sidan blir viktigt för elevers förmåga att förstå, diskutera och ta till sig av arbetet med värdegrund.

Inom ramen för kunskaps- och värdegrundsuppdragen ska elever få finna sitt eget sätt att lära sig på, vilket är en förutsättning för ett livslångt lärande. Skolan måste förbereda eleverna för ett arbetsliv i morgondagens samhälle, genom att kontinuerligt dra paralleller till detta. Alla elever ska ges samma möjligheter att lyckas i livet oavsett bakgrund eller individuella förutsättningar. Alla elever har rätt till en saklig, allsidig och likvärdig undervisning.

Skolan ska aktivt arbeta främjande för en likvärdig kunskapsinhämtning för alla elever. Din bakgrund, din identitet eller andra individuella förutsättningar ska inte spela någon roll. Skolan är en av de viktigaste aktörerna för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle.

En likvärdig skola

Ekonomiska förutsättningar samt tolkningar av läroplaner, kursplaner och andra styrdokument är sådant som inte ska skilja från skola till skola. Därför är det viktigt med nationellt stöd, tydliga krav och bra uppföljning. Detta ska dock inte ske på bekostnad av elevers möjlighet till påverkan och ansvarsutkrävning i frågor som berör dem. För att skapa förutsättningar för en likvärdig skola över hela landet tror vi det krävs ett utökat statligt ekonomiskt ansvar.

Skolans finansiering behöver formas så att elevernas förutsättningar står i fokus. Resurser som går till skolan behöver därför vara utformade efter socioekonomiska och kompensatoriska förutsättningar snarare än strikt per capita. Det är också viktigt att vinstuttag aldrig får gå före elevers lärande och välbefinnande.

Andra viktiga faktorer för likvärdigheten i skolan är personaltäthet. Skolpersonalens utbildning och kompetens är värdefull för elevernas trygghet och kunskapsutveckling. Brist på lärare, rektorer, personal inom elevhälsan, studie- och yrkesvägledare och annan skolpersonal reducerar kraftigt många elevers tillgång till en likvärdig skola. Det måste prioriteras att utbudet av personal möter efterfrågan. En utökad, mer effektivt utnyttjad och kontrollerad undervisningstid är en annan viktig faktor för att skapa en mer jämlik skola.

Mångfald i elevsammansättning

Vi tror att bäst förutsättningar för lärande uppstår när människor med olika erfarenheter och bakgrunder får möjlighet att mötas. Att få samtala och utbyta idéer med varandra ger nya perspektiv och gynnar utvecklingen. Därför ser vi att större ansvar bör tas för att den sociala sammansättningen ska bli mer allsidig.

Utgångspunkten för diskussionen om rätten att få välja skola måste ligga i att alla skolor är bra skolor. Skolvalet ska aldrig handla om att välja bort dåliga skolor. Valet ska snarare handla om friheten att få ta ett beslut utifrån sina preferenser och sin livssituation.

Att få välja den skola som passar en bäst är en rättighet som många elever värderar högt. Vid ett specialintresse av exempelvis idrott eller musik bör eleven kunna välja skolor med sådana profilklasser. När en föredrar en viss pedagogisk stil eller har ett behov att vara nära hemmet ska detta kunna tas hänsyn till. Elever ska ha en tydlig roll i valet. Det är inte något som ska ske över huvudet på dem. Därför är det av stor vikt att alla elever är väl informerade om sina alternativ och vad valet innebär. Denna rättighet är något som ska tillfalla alla elever och ska inte vara ett privilegium för vissa.

Reformer

Den svenska skolan behöver utvecklas. Det gör den inte genom reformhets. Det kräver

snarare långsiktiga och forskningsbaserade reformer som är förankrade i såväl profession som elever. Rådande problem måste också hanteras för att säkerställa alla elevers tillgång till en kvalitativ utbildning. Även kortsiktiga lösningar bör vara väl förankrade och grundade i forskning.

Debatten om skolan får aldrig stanna av. För att komma fram till de bästa lösningarna krävs diskussion. Viktigt är att diskussionen sker mellan relevanta parter och att elever är en självklar dialogpartner. Diskussionen ska vara välgrundad och långsiktig.

Skolan ska inte heller vara en experimentverkstad där elever och personal utsätts för olika försök som saknar stark grund i forskning eller beprövad erfarenhet. Ingen elevgeneration förtjänar den typen av behandling om det inte är uppenbart att det kommer göra stor nytta för eleverna.

Undervisning

En av skolans mest centrala delar är undervisningen. Vi tror att den bästa undervisningen är den vars kunskapsförmedling innebär att elever inkluderas, engageras och motiveras. Bäst förutsättningar för detta skapas när lärare får stor frihet att i dialog med sina elever styra sin undervisning.

Kunskap

Vad som är kunskap och hur denna värderas är en diskussion som kontinuerligt ska föras i skolan och genom praktisknära forskning. För att lärare ska kunna värdera kunskap ska elever, skolläda, lärare och vårdnadshavare ha en gemensam bild av vad kunskap innebär.

Kunskap är ett brett begrepp. I läroplanerna delas kunskap in i fyra kategorier: fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet, en indelning även vi använder oss av. Vi ser att dagens skola har en obalans i hur olika former av kunskap värderas, någonting som borde motverkas. En viss typ av kunskap, den teoretiska faktakunskapen, har fått en högre status än andra kunskapsformer. En kunskapsmångfald krävs i vårt samhälle och därför krävs en likvärdig syn på olika kunskapsformer. En viktig del i det är exempelvis att en elevs vilja att läsa en viss typ av gymnasieprogram inte skall begränsas av synen på dess inriktning. Alla typer av kunskap ska värderas lika högt.

För att skaffa sig en bred kunskapsbas måste de olika kunskapsformerna samspela med varandra och för att fördjupa kunskap är det viktigt att man vet varför man lär sig den. Kunskapen behöver förankras i ett sammanhang. Då ökar såväl motivationen som ansvarskänslan för lärandet.

Bedömning och betyg

Skolans fokus måste ligga på kunskap och lärande, inte på bedömning av kunskapen. Elevers motivation och drivkraft framåt ska vara kunskapsörst och lust, inte oro och ångest inför ett betyg. En skola där allt kretsar kring betyg främjar varken lärandet eller den psykosociala arbetsmiljön. Med utgångspunkt i det bör ämnesbetyg ersätta kursbetyg på gymnasiet. Vi tror också att en skola som prioriterar kunskap före betygshets i sig själv

kommer motverka betygsinflation. För att göra betygssättningen likvärdig måste vi se till att det finns en gemensam tolkning av kunskapskraven. Vi vill att både lärare och elever involveras i en revidering av kunskapskraven, för att alla elever ska garanteras en rättssäker bedömning och betygssättning.

Värderingen av elevers kunskaper ska ske på ett rättssäkert sätt. I detta är det viktigt att dialogen om kunskap och kunskapsvärdering påbörjas tidigt oavsett kunskapsnivå och pågår kontinuerligt i skolan för att göra det till en naturlig del av utbildningen, för såväl lärare som elever. Finns det en osäkerhet hos lärare eller elever kan det påverka både inläring och betygssättning negativt.

Elever ska ha rätt att överklaga sina betyg, som vilket annat myndighetsbeslut som helst. Lärare och elever kan skilja sig i sin syn på hur kunskapen har bedömts, vilket kan leda till konflikter. För alla elevers rättsäkerhets skull måste det finnas möjlighet till omprövning om man anser att den bedömning som gjorts är felaktig.

De nationella proven har möjlighet att vara ett verktyg för att både säkerställa likvärdighet mellan elevers kunskaper och lärares bedömning. Av vår erfarenhet värderas dock de nationella proven väldigt olika i förhållande till betygssättningen. Vi anser därför att syftet för de nationella proven är otydligt och det bör göras en utredning om de nationella proven för att förtydliga dess syfte och utformning.

Digitalisering

Digitaliseringen har slagit igenom i samhället och har kommit att bli en stor del av många människors vardag och arbetsliv. Det är därför viktigt att skolan inte hamnar efter, utan speglar samhällsutvecklingen.

Digitalisering är en nödvändighet för att skapa en mer tillgänglig och jämlik skola. Idag skiljer sig dock utvecklingen av digitalisering stort från skola till skola i form av vilka resurser och vilken kompetens som finns att tillgå. För att ge alla elever lika förutsättningar att klara sig i livet krävs det gemensamma riktlinjer för förekomsten av digitaliseringsverktyg i skolan. Dessutom ska alla lärare få en grundläggande utbildning i att använda digitala verktyg.

Det är viktigt att det kontinuerligt pågår en dialog om i vilken form och i vilka sammanhang de digitala verktygen ska användas. Mer forskning utifrån förutsättningen att digitaliseringen är en del av vår vardag är ett måste för att garantera en modern och likvärdig utbildning.

En av skolans viktigaste uppgifter är att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande. Detta gör skolan inte enbart genom att lära ut faktakunskaper, utan också genom att komplettera med färdigheter och verktyg som krävs för att en människa själv ska kunna tillgodogöra sig kunskap.

Elever måste också få lära sig om de risker som finns på internet samt få kunskap om till exempel integritet, e-brottslighet, yttrandefrihets- och upphovsrättslagstiftning, källkritik

Kopplingen till arbetslivet och vidare studier

Ett viktigt uppdrag som skolan har är att förbereda elever inför vidare studier och arbetsliv. Många faktorer spelar stor roll för att elever ska kunna ta sig dit. Vi ser vikten av att skolan ständigt skapar sammanhang och kopplar utbildningen till vad den har för relevans i elevernas liv och framtid.

En viktig resurs för att motivera och ge elever förståelse för sin studiesituation, gymnasieval och val till vidare studier är studie- och yrkesvägledare. Skollagen är också tydlig med att elever ska ha tillgång till personal med sådan kompetens. Av vår erfarenhet ser det dock ofta inte ut så på skolorna. Tillgången till studie- och yrkesvägledare är låg och många gånger uteblir stödet till elever. Alla elever ska ha lagstadgad rätt till minst ett besök hos studie- och yrkesvägledaren per läsår från och med åk 4. Vi vill även att legitimationskrav införs för studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledning ska inte vara ett privilegium utan en självklarhet för alla elever.

Prao är viktigt för elevers motivation och förståelse för skolans betydelse. Prao skapar en naturlig kontakt mellan elever och arbetsmarknad. Det bygger elevers kontaktnät och erfarenheter, vilket är värdefullt när en ska ge sig ut på arbetsmarknaden. Av erfarenhet vet vi dock att prao:n många gånger kan hålla låg kvalitet, att jämlikheten brister och ibland uteblir den helt och hållet. Därför bör skolan se till att elever får en relevant praoplats. Studie- och yrkesvägledaren ska finnas tillgänglig i hela processen så att alla elever känner sig tryggare när de väljer prao.

Högskoleprovet är ett alternativ till betyg vid antagning till högskole- och universitetsutbildningar. Idag består högskoleprovet av en verbal del och en kvantitativ del, vilket inte tar hänsyn till elevers andra förmågor, ämneskunskaper och faktorer som elevens motivation. Vi anser att andra antagningsformer såsom antagningsprov, uppsatser och intervjuer bör användas i större utsträckning som komplement till betyg och högskoleprov. Att ge elever möjlighet att få sina kunskaper prövade på flera sätt, skapar både incitament att lära sig och öppnar fler dörrar till högre utbildning för fler elever.

Idag har gymnasievalet stor betydelse i elevers liv. Vi vill att grundläggande högskolebehörighet skall vara norm inom samtliga gymnasieprogram, men att valet att välja bort densamma skall finnas för elever som läser ett yrkesprogram.

Normkritik

Samhället är fyllt av normer som är med och formar vilka förutsättningar olika personer har att göra olika saker. För att få en inkluderande skola där alla har potential att lyckas krävs ett aktivt arbete med normkritik för att uppmärksamma och motverka skadliga normer.

I Skolverkets riktlinjer står det att sex- och samlevnadsundervisningen ska genomsyra stora delar av undervisningen i skolan. Vår erfarenhet är dock att denna del av undervisningen

är lågt prioriterad. Kvalitén på sex- och samlevnadsundervisningen kan skilja sig mycket beroende på vilken kommun, skola eller klassrum du befinner dig i. Det förekommer även att elever mår dåligt eller hamnar utanför i undervisningen på grund av dess bristande upplägg, exempelvis till följd av cis-normen, dess heteronormativitet, vithetsnormen eller normer kopplade till funktionalitet.

Att få tänka kring och diskutera hur man förhåller sig till och blir trygg i sig själv, sin kropp, sin sexualitet och relationer är viktigt för hela livet. Därför bör skolan ta ett krafttag för en normkritisk sex- och samlevnadsundervisning.

Skolbibliotek

Läsning är ett av de viktigaste verktygen för att ta till sig ny kunskap. Vi ser att det är av högsta prioritet att skolan arbetar för att stärka läsförmågan hos elever. I det arbetet räcker det inte med att införa fler lästillfällen, utan läsningen måste kännas tilltalande, relevant och meningsfull.

En betydande förutsättning för att stärka elevers läsförmåga är att det finns ett skolbibliotek att vistas i. Det ska också finnas bibliotekarier, en rik mångfald av böcker, samt tillgängliga och bekväma mötesplatser. En förutsättning för att skapa detta och för att väcka elevernas intresse är att biblioteket som mötesplats skapas i dialog med eleverna.

Läsningen bidrar inte bara till att skapa ett bättre ordförråd och främja elevernas kreativitet, utan bidrar även till inläringen i stort. Tydligare krav måste ställas på skolornas tillgång av skolbibliotek.

Arbetsmiljö

En arbetsmiljö består av två delar, den psykosociala arbetsmiljön och den fysiska arbetsmiljön. Att genom dialog hitta ett läge där de gynnar varandra, ger en bättre arbetsmiljö.

Fysisk arbetsmiljö

En förutsättning för att kunna inhämta kunskap är att man befinner sig i en miljö skapad för lärande. Den fysiska arbetsmiljön är därför viktig. Skolan ska vara en kreativ miljö, anpassad efter de som är där och arbetet de utför. Det är också viktigt att olika miljöer i skolan är tilltalande och anpassade efter syfte. Det är viktigt att miljöerna skapar en känsla av trygghet hos eleverna. Därför är det till exempel nödvändigt att alla skolor inser värdet av att servera bra, god och allsidig kost. Ingen ska välja bort lunchen, deltagande vid en lektion eller att röra sig fritt på skolans område till följd av otrygghetskänslor eller bristande tillgänglighet i den fysiska miljön.

Vår erfarenhet visar att många skolor idag brister i sin fysiska arbetsmiljö. Tillgängligheten brister, otryggheten är i vissa fall hög och många gånger kan motivation motarbetas snarare än främjas på grund av arbetsmiljön. Upprustning av skolors lokaler, tillsyn och uppföljning är en nödvändighet. För att skapa en skolmiljö där elever trivs och utvecklas krävs det också en kontinuerlig dialog med eleverna. Kunskap om fysisk arbetsmiljö behövs därför hos såväl lärare, som skolläda och elever.

Psykosocial arbetsmiljö

Skolan ska vara en plats där alla elever mår bra och blir bemötta med respekt samt en plats där ingen blir utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkningar. För att undvika att elever mår dåligt, utsätts för diskriminering eller att kränkande behandling sker är det förebyggande arbetet viktigt. Här har alla på skolan ett stort gemensamt ansvar, inte minst lärare och rektorer som ska skapa förutsättningar för en positiv kultur.

Den psykiska ohälsan bland unga ökar och bland elever som är stressade är det ännu värre. Brister i välmåendet gör det också svårare att prestera och uppnå sin fulla potential i skolan, vilket skapar ännu mer stress och psykisk ohälsa. För att bryta den negativa trenden är det nödvändigt att skolor arbetar aktivt med hälsofrämjande insatser. Detta bör ske förebyggande genom att psykiska hälsokontroller kompletterar de fysiska hälsokontrollerna som regelbundet genomförs i skolan och genom ett hälsofrämjande kulturarbete.

Idag är det vanligt att diskriminering och kränkningar förekommer på nätet och därför följer med elever hem från skolan. Skolpersonal behöver kunskap om och förståelse kring digitaliseringen samt dess konsekvenser. Då kan de vara med och förebygga samt motverka att kränkningar händer. Dialogen med eleverna är viktig då ålderskillnader ofta gör att vi rör oss i olika forum, har olika begreppsuppfattning och olika bild av vad saker och ting innebär. I och med snabba förändringar blir dialogen med eleverna viktig. Att skolan jobbar för att motverka kränkningar på nätet är avgörande för att eleverna ska trivas både i och utanför skolan.

Diskussioner om hur man behandlar varandra måste ständigt vara levande. Respekt och trygghet ska vara något som alla människor möts av när de kommer till skolan. Det är viktigt att våld, hot, kränkningar och trakasserier aldrig accepteras eller särbehandlas bara för att det sker inom skolans område.

Elevskyddsombud

Skolan är Sveriges största arbetsplats och eleverna är den största gruppen där. Vår erfarenhet är dock att det ofta är de anställda på skolan som blir lyssnade på när det diskuteras arbetsmiljö. Att elever är de som skolan är till för och att de spenderar mycket tid i skolan ska inte glömmas bort.

För att lyckas i skolan är det viktigt att elever känner sig trygga och mår bra. En viktig nyckel för att uppnå detta är att inkludera eleverna genom elevskyddsombud i arbetsmiljöarbetet. Elevskyddsombudens existens, roll och mandat måste utvecklas och vara väldefinierade. Arbetsmiljöarbetet måste anpassas så eleverna får förutsättningar att delta på ett bra sätt.

En viktig grund för att elevskyddsombuden ska kunna representera elevernas röst i arbetet är att alla elever på skolan känner till syftet och rättigheterna kring uppdraget. Detta för att valet av skyddsombud ska kunna ske på ett bra vis. Utöver det behöver skyddsombuden

en djupgående utbildning, tid för uppdraget och all nödvändig information på ett tillgängligt sätt.

Elevråd har ofta åsikter om och diskuterar arbetsmiljö. Därför är det en framgångsfaktor att elevskyddsombuden och elevrådet har ett nära samarbete. Detta ska dock aldrig komma som ett tvång från skolledningen utan är upp till eleverna att styra.

Elevhälsa

Elevens välmående är avgörande för möjligheten att uppnå sin fulla potential och att genomföra sina studier. Trots att det är lagstadgat att alla elever ska ha tillgång till ett elevhälsoteam med personal som har rätt utbildning, är det ofta svårt att få det stöd och den hjälp som varje enskild elev behöver.

Tillgängligheten brister då behoven många gånger är större än personalkapaciteten. Elevhälsan ska arbeta förebyggande, inte bara kallas in när något akut inträffat. Det krävs insatser och resurser för att anställa fler inom elevhälsan för att tillgodose varje elevs enskilda behov.

Andra problem för tillgängligheten är att elevhälsans personal kan kännas distanserad och okänd. Att synas ute i skolan och att vara ett bekant ansikte för eleverna blir viktigt för tryggheten att våga besöka dem. Vart i skolbyggnaden elevhälsan är stationerad kan också påverka, både genom fysiska och psykiska hinder.

Elevhälsoteamet ska vara en stor del av det förebyggande arbetet för att motverka ohälsa, diskriminering och kränkande behandling. De ska också inneha rätt kompetens för att möta alla elevers olika behov. Dialogen med eleverna är viktig för att få verklighetsperspektivet av att vara elev.

Elevhälsans samverkan med andra vårdinstanser är viktig. Ingen elev ska hamna mellan stolarna till följd av en otydlig ansvarsfördelning. Att det finns samarbeten mellan elevhälsan, primärvården, barn- och ungdomspsykiatri och ungdomsmottagningen blir därför viktigt.

Skolans roll till samhället

Ett viktigt uppdrag skolan har är att ge eleverna möjligheten att tackla både dagens och framtidens utmaningar. Skolan måste förändras i takt med samhället och i vissa fall till och med ligga i framkant. För att få till en stor förändring i samhället eller ta sig an stora samhällsutmaningar behöver skolans arbete följa med.

Kritiskt tänkande och källkritik

I dagens samhälle får vi information från många olika håll. Till följd av både globaliseringen och digitaliseringen finns nu ett större utbud av information, nyheter och kunskap från hela världen. Det finns en stor potential i detta om det används på rätt sätt. Samtidigt har samma faktorer inneburit att vi möts av mycket information som inte stämmer.

Skolan har ett viktigt ansvar i att lära ut källkritik. Idag räcker det inte med att lära sig att kritiskt granska böcker, tidningar eller TV. Digitaliseringen har gjort att vi måste bredda vår syn på källkritik. Elever måste få kunskapen och verktygen för att kunna se vad som är åsikter eller fakta. Det är också viktigt att få förståelsen för hur olika algoritmer kan göra att vi får en vinklad verklighetsuppfattning.

Hållbar utveckling

Det finns många problem i världen som inte kan isoleras till enskilda länder. Genom utbildning kan vi väcka medvetenhet och skapa förståelse. Skolan behöver jobba med hållbar utveckling på två plan. Dels måste kunskap förmedlas om hur en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling kan uppnås och dels måste den enskilda skolans verksamhet ligga i framkant i arbetet för de globala målen.

Integration

Vi lever idag i ett samhälle med en bred mångfald av människor. För att lyckas med integrationen är det viktigt att ta ett helhetsgrepp kring frågan. I arbetet med social inkludering har skolledningen ett viktigt ansvar att inte isolera elevgrupper i separata delar av skolans lokaler. Det är också viktigt att skolledningen tar ansvar för att inkludera elever i dialogen om hur arbetet med integrationen ska gå till.

Vi vet att många elevråd gör otroligt viktiga insatser för att skapa en gemenskap på sina skolor. Det ska aldrig vara ett krav, men den typen av insatser bör både uppmuntras och ytterligare stöd till elevrådets verksamhet bör erbjudas.

Utöver social integration krävs också andra förutsättningar för att lyckas med studierna. Att elevhälsan har kunskap och förutsättningar att arbeta både förebyggande och kunna agera på mer akuta händelser. Detta kan exempelvis handla om kunskaper att förebygga och hantera posttraumatiska stressyndrom. Det handlar också om alla elevers rätt att få studiehandledning, att bli bemötta med respekt och höga förväntningar samt att individanpassning efter förutsättningar tas på allvar.

Unga civilsamhället

Som en viktig del av samhället ser vi vikten i att det unga civilsamhället i stort förstärks. Ungas engagemang bör uppmuntras och underlättas i högre utsträckning än vad det gör idag. Detta för att ungas engagemang är en avgörande pusselbit för demokratin.

Ungdomsorganisationer bygger på att unga har tid och möjlighet att engagera sig. Utmattning, bristande tillgänglighet och svaga incitament gör att många antingen avslutar eller aldrig påbörjar ett engagemang. Sveriges elevråd - SVEA har erfarenhet av vilken stor vinst som möjligheten att utföra uppdrag som elevrådsrepresentant under skoltid, med beviljad ledighet och kompensation, innebär. Vi anser därför att engagemang i andra delar av unga civilsamhället också bör underlättas på samma vis, med förutsättningen att uppdragets värde kan motiveras. Detta kommer öppna för fler att genomföra uppdrag som både gynnar individen och samhällets demokratiska utveckling.

Ett demokratiskt samhälle

Skolan och samhället kan inte separeras i arbetet för att bevara och stärka demokratin. Skolan ska fostra demokratiska medborgare och det kräver att samhället håller fast vid sin demokratiska struktur. En stor utmaning för en demokrati är ökad framväxt av antidemokratiska rörelser.

Sveriges elevråd - SVEA anser att vi har ett ansvar att stärka demokratin och att lyfta fram röster som annars inte blir hörda. En mångfald av erfarenheter och egenskaper i samhället är en styrka och en viktig resurs.

Vi anser att större ansvar måste tas för bekämpandet av strukturell diskriminering såväl som antidemokratiska rörelser. Detta genom ökad kunskap om demokrati och mänskliga rättigheter med normkritik som en viktig utgångspunkt. Det är också viktigt att skolan ligger i framkant i att skapa ett demokratiskt och tillgängligt samhälle som garanterar alla människors delaktighet.

I Sverige och övriga världen finns det idag antidemokratiska organisationer och politiska aktörer som etablerar sig. Att samarbeta med organisationer av den typen, även sådana som fått mandat eller makt genom en formellt demokratisk process, bidrar till att legitimera och normalisera förtryck. Vi behöver stå upp för våra värderingar och kämpa mot diskriminering och förtryck; för ett jämlikt samhälle.

Sveriges elevråd - SVEA internationellt

Internationella samarbeten blir bara viktigare och viktigare i en allt mer internationaliserad värld. Sveriges elevråd - SVEA ska verka för att stärka sina relationer inom olika samarbeten och till andra relevanta internationella aktörer. Vi anser också att rätten till en tillgänglig och kvalitativ utbildning är något som ska tillfalla alla barn och unga, oberoende av landsgränser. Ojämligheten sett ur ett världsperspektiv är stor, då skolan för många barn är en självklarhet medan det för andra är ett privilegium. Utbildning har grundläggande och betydande effekter på såväl individ- som samhällsnivå. Det skapar också förutsättningar för många andra utvecklingsområden såsom jämställdhet, ekonomi och hälsa.

Sveriges elevråd - SVEA ska även internationellt driva för frågorna som fastställs i detta dokument. Detta ska dock göras med hänsyn till situation och förutsättningar.